

Angel Elias UPV/EHUko irakasle titularrari elkarrizketa

1. Euskal Autonomia Erkidegoan oinarrizko errenta baldintzagabeak Legegintzako Herri Ekimenaren sustatzaileetako bat zara. Zer irismen du eta zer harreman du ToShare Behatokiarekin?

Badira urte batzuk oinarrizko errenta baldintzagabeak (OEB) proposamen ekonomiko alternatibo gisa planteatzen ari dela, pobreziari aurre egiteko eta bizi-baldintza duinak izateko eskubide unibertsala bermatzeko gai dena, eta bereziki azpimarragarria da Europako Kontseiluaren Batzarraren 2018ko urtarrilaren 23ko ebazpena, non Europako 47 estatuei eskatzen baitzaie OEB bat aplikatzeak izango lituzkeen ondorioak ezagutzea ahalbidetuko duten jarduerak sustatzeko. Hala ere, COVID-19ren pandemiaren azkenaldi honetan handitu da esponentzialki neurri horrengatikiko interes soziala, eta agerian geratu da diru-sarrera bermatua izateko beharra, ezegonkortasun edo zurrunbilo makroekonomikoak alde batera utzita, Nazio Batuen Erakundeak, Francisco Aita Santuak, bere azken liburuan, *Elkarrekin amets dezagun. Etorkizun hobea lortzeko bidea*, planteatzen duen bezala, edo, gure artean, 35 euskal ikertzaile ospetsu *COVID-19aren Liburu Zurian*, eta Euskal Autonomia Erkidegoko esparru akademiko, unibertsitario eta ikerketazentroetako 764 ikertzaile eta irakasle (beste 3213 pertsona eta 191 euskal erakunde ere batu dira) *Euskal Herrian Ekonomia Ekologiko baten aldeko Manifestuan*. Europako herritar ekimen bat ere abian da, Europar Batasuneko kide diren herrialdeetan OEB bat ezartzeko sinadurak biltzen ari dena.

Legegintzako Herri Ekimen (LHE) honen bidez, OEB bat eskatzen dugu Euskadin, banakakoa, unibertsala eta baldintzarik gabekoa, pobreziaren atalasetik gorako zenbatekoan. Horren arabera, Euskadin bizi diren eta 18 urte bete dituzten pertsona guztiek 900 euro jasoko dituzte hilean, eta 14 urte edo gehiago dituztenek 450 euro jasoko dituzte hilean, eta adin horretatik beherakoek 270 euro hilean. Hori tresna handia izango da pertsonen bizi-proiektuak garatzeko aukerak sortzeko, gaur egun urratuta dauden giza eskubide asko betetzeko eta Nazio Batuen Garapen Iraunkorreko Helburuak (GIH) lortzeko. OEB bat ezartzeko legegintza-ekimen honengandik ToShare Behatokian parte hartzen dugunok oso hurbil gaude. Gogora dezagun azken bi urteotan bi tailer antolatu ditugula OEBri buruz, eta horiei esker ezagutu eta sakondu ahal izan dugula tresna garrantzitsu hori.

Era berean, Behatokiaren webguneko "dokumentu interesgarriak" fitxan gai horrekin lotutako argitalpen asko agertzen dira.

2. Zeintzuk dira LHE honen berehalako urratsak?

Lehena eta nagusia 2022ko urtarrilaren 7a baino lehen 10,000 sinadura biltzea da. Uste dut funtsezkoa dela ahalik eta kopuru handiena lortzea, horrek askoz indar handiagoa emango baitio LHE horri Eusko Legebiltzarrean defendatzeko unean, eta hori izango litzateke hurrengo urratsa. Horren ondoren, legebiltzar-taldeek erabakiko dute babestu eta dagokion legea onartzen duten ala ez. Horregatik, orain lehentasuna da LHE hau ezagutaraztea eta zabaltzea; horregatik, www.rentabasica.eus webgunean sartu eta laguntza ematera gonbidatzen dut. Horretarako, nahikoa da hemen bertan sinaduran klik egitea eta datu pertsonalak betetzea.

3. Zer nabarmenduko zenuke LHE honetatik?

Lehenik eta behin, ziurgabetasun eta zailtasun une hauetan, gizartearen eskaria adierazi behar da, pertsona eta gizarte-eragile askoren konpromisoa islatuz. Nabarmendu nahi dut, halaber, OEB aldaketa kultural sakonak eskatzen dituela eta, horietako bat, hain zuzen ere, inbertsio gisa ulertzea dela, eta ez gastu gisa. Osasunean edo hezkuntzan inbertitzen dugunean, inork ez du zalantzan jartzen egindako "gastua" (are gutxiago pandemiak inbertsio horiek duten garrantzia erakutsi digunean) eta, hala ere, OEBri buruz hitz egiten dugunean, galdetzen den lehenengo gauza da "eta horrek zenbat balioko luke?". Galdera aldatzeko eta inbertsioaz hitz egiteko unea da. Inbertsio horrek gure bizitzako alderdi askori eragingo lieke, baina, arlo ekonomikoari erreparatzen badiogu, OEBk ez dakar lurruntzen den gastu bat, banatzen den aberastasunaren zati bat baizik eta, horrela, herritar bakoitzaren eta komunitatearen beraren eginkizuna indartzen du.

Bestalde, LHE hori funtsezkoa da GIHetan aurrera egiteko; izan ere, tresna horrek bide ematen du, materialki, pobreziari amaiera emateko (1. GIH), gosearekin amaitzeko (2. GIH), osasuna eta ongizatea sortzeko (3. GIH), kalitatezko hezkuntza lortzeko denbora izateko (4. GIH), genero-berdintasunean aurrera egiteko (5. GIH), energia eskuragarria eta ez-kutsagarria eskuratzea (7. GIH), ahalduntzea lan txukuna lortzeko eta hazkunde ekonomikoari laguntzeko (8. GIH), aberastasuna banatzea eta desberdintasunak murriztea (10. GIH), hiri

eta komunitate jasangarriak bultzatzea (11. GIH), ekoizpen eta kontsumo arduratsuekin bat egitea (12. GIH), ingurumena errespetatzen duen bizimoduarekin bat egitea (13. GIH), bakea, justizia eta erakunde sendoak ahalbidetuko dituzten baldintza materialak sortzea (16. GIH), eta hori lortzeko sareak eta aliantzak osatzea (17. GIH).

4. Gaztebi Ikerketa Proiektuaren koordinatzailea ere bazara. Zertaz doa proiektu hau?

GAZTEBI "Gazte Basic Income" proiektua Euskal Herriko Unibertsitatearen (UPV/EHU) 18/10 Proiektu Estrategikoaren parte da, eta UPV/EHUko diziplina anitzeko talde baten bidez ikertzen ari da.

Proiektuaren helburu nagusia da aztertzea nola eragin liezaiekeen OEB bat ezartzeak UPV/EHUko ikasleei, ikuspuntu ekonomiko, sozial, psikologiko, harremanezko eta abarretik. Horretarako, jakin nahi dugu zer ikuspegi duten UPV/EHUko ikasleek beren egungo premiei eta etorkizuneko ikuspegiei buruz, bai eta OEB batek zer ekarpen egin liezaiekeen eta tresna hori izanez gero nola egingo lieketen aurre beren bizi-proiektuari ere.

Helburuei zati teoriko eta praktiko baten bidez erantzuten saiatuko dira. Teorian, egungo euskal gazteriaren azterketa zabala egiten ari gara. Alderdi praktikoa egitean, bai inkesta kuantitatiboaren bidez, bai sakontze-tailerren bidez, aztertuko dugu ea OEB batek behar besteko finantza-segurtasuna eman diezaiekeen gazteei, beren oinarrizko beharrak bermatuko dituzten hileko diru-sarrera finkoak izanik, beren garapen pertsonalean askatasunez aurrera egin dezaten, besteren konturako lan batetik eratorritako soldata baten mende egon gabe. Halaber, euskal gazteriak OEB batek XXI. mendean gizarte gisa ditugun erronkei aurre egiten lagundu dezakeela nola uste duen aztertzen saiatuko gara. Horretarako, aztertuko dugu ea gazteek ulertzen duten OEB bat datorrela, besteak beste, krisi ekologikoari, zaintza-krisiari edo desberdintasun handien murrizketari aurre egiteko helburuekin.

5. Erakunde publikoen eta euskal gizartea ordezkatzan duten erakundeen lankidetzara al duzue?

Ikerketa honetan, funtsezkoa da lankidetzaz hori eta, horregatik, dagoeneko hainbat bilera egin dira UPV/EHUko 4 enplegu-zentroetako zuzendariarekin eta teknikariek, Novia Salcedo Fundazioarekin, Konfekoop Kooperatiben Konfederazioarekin, LAB eta UGT sindikatuekin (ELAekin eta CCOOekin biltzeko zain gaude), Confebask euskal patronalarekin, Bolunta boluntariotzako Agentziarekin, Euskal o Jaurlaritzaren hirugarren sektoreko Gazteriaren Kontseiluarekin, eta Eusko Jaurlaritzaren Gazteriaren Zuzendaritzarekin. Horri esker, ikus dezakegu eremu publikotik zer laguntza eman daitekeen denbora gazteen beharretara hobeto egokitzeko, zer ondorio izan ditzakeen OEB bat ezartzeak enpleguaren hainbat alderditan (lan-baldintzak, lanaldi-murrizketa, produktibitatearen eta zerbitzuaren kalitatearen hazkundera...) eta planteatu dugun inkesta aberastea. Baina, zalantzarik gabe, gazteen parte-hartzea da garrantzitsua eta, horretarako, oso garrantzitsua izaten ari da UPV/EHUko zentroetatik jasotzen ari garen laguntza.

Azkenik, uste dut *Gaztebi* proiektu hau une egokian iritsi dela, OEBren interes soziala handitzen ari denean eta haren bideragarritasuna eta desiragarritasuna maiz eztabaidatzen denean, bai esparru akademikoan, bai politikoan, bai aktibismo sozialaren esparruan. Hori dela eta, proiektuak izaera estrategikoa du, UPV/EHUren misioarekin eta ikuspegiarekin bat etorritik, guztiz bat datorrena Nazio Batuen Erakundearen GIHak lortzeko aurrerapenarekin, zeinak aukera emango baitu iritzia ezagutzeko eta UPV/EHUko ikasleei protagonismoa emateko.